

רעיתון

עלון קהילת רעים
מודיעין - מכבים - רעות
והסביבה

גיליון מס' 22

א' כסליו התשפ"ג
25 נובמבר 2022

יעוד קהילת רעים

קהילת רעים הינה קהילת חיים גיאוגרפית, יהודית, חילונית והומניסטית. יעוד הקהילה לחזק את תחושת השייכות ולהיות בית המאפשר מרחב ובמה לפעילויות חברתיות וקהילתיות, המקנות ערך ומשמעות לחברותיה וחבריה, תוך מחויבות לערכים חילונים דמוקרטיים ברוח התרבות היהודית ישראלית.

תפקידים בקהילה:

רב הקהילה - אייל ישפה
צוות מוביל - אייל ישפה, גילה אלון, ערטל רילסקי, רון בן יעקב, נירה בן ישראל, יונתן אלטר, רותם ויצמן
גזברית - ערטל. ועדת ביקורת: רון בן יעקב

קבלות שבת - נירה בן ישראל

שיח רעים - אייל ישפה

טיולים - גילה אלון

אתר אינטרנט - ערטל רילסקי

תכנים לאתר - נעמי סיון

עלון הקהילה - יונתן אלטר

פילאטיס - נורית בן עמי

ערבי הרצאות - חיה ישפה

עיצוב - מיכל ישפה

מפגשי יצירה: ערטל רילסקי, מיכל ישפה

מועדון קריאה - נירה בן ישראל וערטל רילסקי

"נעים להכיר" - ליאורה לינצ'בסקי וחיה ישפה

מפגשים עם אומן/ית - ציפי קריזלמן

לוגיסטיקה בטיולים - אתי קול

מה ששנוא עליך אל תעשה לחברך - אייל יספה

בספרו "חכמים" בכרך הראשון מציג הרב ד"ר בני לאו את הלל הזקן. לאו אינו מתעמת בשאלת הנכונות ההיסטורית של הכתוב בתלמוד אלא מנסה לדלות מתוך הכתוב קוים לדמותו של הלל הזקן. רצונו של הלל להעמיד הרבה תלמידים, בניגוד לתפיסת שמאי שיש ללמד תורה את האליטה בלבד. ענוותנותו של הלל ויחסו אל האחר, עליה לומד לאו מתוך הפסוק "במקום שאין אנשים השתדל להיות איש (אבות, ב, ה)" וכן מתוך אמירתו "השפילתי היא הגבהתי... (ויקרא רבה, א, ה)". לאו טוען שענוותנותו של הלל היא דווקא המקור לעוצמתו. הלל רואה את האדם שמולו, מכיל אותו ומתוך כך מרחיב את עם ישראל.

מעניין להבין מדוע לאו אינו מתייחס להקשר ההיסטורי של דמותו של הלל הזקן. טענתי היא שהוא מתעלם מההקשר ההיסטורי של דמותו של הלל הזקן בכוונה משום שהוא מבקש להוציא מתוך הדמות לקחים מוסריים ותיאולוגיים מתוך המיתוס סביב הלל הזקן והוא אינו רואה חשיבות בסיפור ההיסטורי. לו היה נצמד לתיאור ההיסטורי היה עליו לוותר על חלקים בסיפורו של הלל, שנראים מופרכים לחלוטין. לדוגמא, ברור שסוגיית שמירת השבת אל מול מצוות הפסח, סוגייה בה מכריע לכאורה הלל, לא הייתה שאלה חדשה בזמנו של הלל ובני-בתירה משום שאתח למספר שנים התופעה חזרה על עצמה. אבל התעלמות מההקשר ההיסטורי והתעמקות בפערים שבין התלמוד הבבלי לתלמוד הירושלמי מגלה פן חשוב לטעמו של לאו בין יחסם של היהודים בבבל לסיפור לבין יחסם של היהודים בא". כך הוא יכול להציג את חשיבות הלמדנות בבבל אל מול חשיבות שמירת המסורת בא". הדמות של הלל שעולה בספרו של לאו היא דמות מפתח בעולם היהודי ששקולה בחשיבותה לעזרא הסופר, מייסד בית שני. הלל אמון על הוצאת התורה להמוני העם בניגוד לשמאי שחושב לשמור את התורה עבור מיעוט מיוחס.

לו הלל הזקן היה קורא את פרקו של לאו עליו היה בוודאי טוען שרבים מידי מהסופר לטיבים שנקשרו בשמו מוגזמים ואינם נכונים. מה חשיבות יש בייחוס שמו לשושלתו של דוד המלך?

המשך בעמוד הבא

אחת הדמויות האהובות עלי מבין חכמינו זיכרונם לברכה היא דמותו של הלל הזקן. "מה ששנוא עליך אל תעשה לחברך – זו היא כל התורה כולה, כל השאר צא ולמד". האמירה הזו, על פי תפיסת עולמו של הלל הזקן, היא הדיבר היחידי. כמה פשוט וכמה יפה. הלל הזקן הוא דמות אמיתית מחד, ומיתית מאידך. מחד, ככל הנראה הייתה דמות כזו ומאידך, הסיפורים המופלאים עליה חורגים מגבולות הריאליה. מעין דמות אידיאלית שמציבה את הערכים ההומניסטים מעל ערכים דתיים אחרים. דמות של גר שהפך בחוכמתו ובמידותיו הטובות לנשיא הסנהדרין, הדמות המשפיעה ביותר בעולם היהודי באותם ימים.

צריך הרבה גדלות נפש כדי להתעלות מעל רגשות שנאה, קנאה, טינה ועוד ולהגיע למעמד בו משפט ההיכר שלך הוא "מה ששנוא עליך אל תעשה לחברך". אין ספק שצליחת האמירה הזו לאורך אלפיים שנה נובעת בין השאר מהדוגמא האישית שנתנה דמותו של הלל הזקן ובכך שפיו וליבו היו שווים. מנהיג לא יכול לומר אמירה ערכית ולא לדבוק בה במלוא כוחו ומעמדו. אם צריך לבצע חלוקה חדה בין שמאי והלל, אטען שהיהדות הייתה קרובה יותר לליבו של שמאי ואילו היהודים היו קרובים יותר לליבו של הלל. הלל הבין מה ששמאי מעלם לא הבין, שרעיון איננו רלבנטי ללא אנשים שיתמכו בו.

הסבר יפה לכך שההלכה היא כבית הלל ולא כבית שמאי, ניתן בתלמוד הבבלי במסכת עירובין, דף י"ג, עמוד ב':

"אמר רבי אבא אמר שמואל: שלש שנים נחלקו בית שמאי ובית הלל, הללו אומרים: הלכה כמותנו, והללו אומרים: הלכה כמותנו. יצאה בת קול ואמרה: אלו ואלו דברי אלהים חיים הן, והלכה כבית הלל. וכי מאחר שאלו ואלו דברי אלהים חיים, מפני מה זכו בית הלל לקבוע הלכה כמותנו? מפני שנזכרין ועלובין היו, ושנוין דבריהן ודברי בית שמאי, ולא עוד אלא שמקדימין דברי בית שמאי לדבריהן."

מה ששנא עליך אל תעשה – סיום

בן זכאי ולא רבי עקיבא חיו 120 שנים. גם שאר העובדות הקשורות בשמו של הלל נכתבו ככל הנראה הרבה לאחר מותו ונועדו להאדיר את שמו. הלל הזקן היה וככל הנראה פעל בתחום אותן שנים שמתוארות בכתובים אבל הסופרלטיבים הביוגרפיים השונים שיחסו לו שרתו מגמה ומשום כך אינם אמינים. מצד שני, הם גם פחות חשובים. אמירותיו ופסיקותיו של הלל, כמו גם תיאור אופיו, חשובים מאוד בעיצוב האידיאלים שהיינו רוצים להעמיד דורות של תלמידי חכמים לאורם. גם כיום, בעת החדשה, וגם לנו כיהודים חילונים, הלל הזקן ימשיך להוות דמות מופת תוך התאמה למציאות ולערכים בהם אנו מאמינים כיום.

מעבר לנתונים ההיסטוריים היבשים, ישנה חשיבות עצומה לדמות הזו של הלל בבואנו לחנך דורות של יהודים, ובמיוחד כאן במדינת ישראל. ראו למשל את היחס לאחר כיום במדינת ישראל באופן כללי והיחס לגר באופן ספציפי. זו היהדות אליה אנו מבקשים לחנך? על כך היה אומר הלל הזקן: 'במקום בו אין אנשים השתדל להיות איש'.

אחד הפרשנים המודרניים לדרכו של הלל, היה יהודה עמיחי. דוגמא נפלאה לכך יש בשירו: תיררים:

"...

פעם ישבתי על מדרגות ליד שער במצודת דוד,
את שני הסלים הפכדים שמתי לידי.

עמדה שם קבוצת תיררים

סביב המדרגה ושמשתי להם נקדת ציון.

"אתם רואים את האישה הזו עם הסלים?

קצת ימינה מראשו נמצאת קשת מן התקופה הרומית.

קצת ימינה מראשו".

אבל הוא זז, הוא זז!

אמרתי בלבי:

הגאלה תבוא רק אם יגידו להם:

אתם רואים שם את הקשת מן התקופה הרומית?

לא חשוב: אבל לידה, קצת שמאלה ולמטה ממנה,

יושב אדם שקנה פרות וירקות לביתו."

מאחל לנו שנדע לקיים את שתי האמירות הללו:

מה ששנא עליך אל תעשה לחברך

ובמקום שאין אנשים, השתדל

להיות איש.

אייל יספה

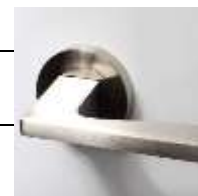
האם ההשתייכות לבית דוד, בין אם נכונה היא ואם לא, מורידה או מעלה כהוא זה את חוזק הטיעונים שבפיו? הלא מלכתחילה מוסד תלמידי החכמים נועד לנתק את מסורת השושלות שהיו נחלתם של שושלות הכוהנים. אדם צריך להימדד על פי מעשיו ולא על פי ייחוסו. ולגבי החוקים וההלכות שחוקק, כוחם מוגבל למקום ולזמן בו התקבלו. הפרוזבול, למשל, היה חשוב כדי להתניע את גלגלי הכלכלה בימיו. אני מניח שהלל היה רוצה לראות גם היום אותנו מתקינים תקנות בהתאם לרוח הזמן והמקום. בדיוק כמו שהשמיטה מימי המקרא לא מתאימה לזמננו, כך גם רוב ההלכות והחוקים שאנחנו משמרים מאות בשנים לא מתאימים לנו. הלל היה ודאי דורש מבני דורנו, שנשכיל להתאים את ההלכות לימיו. אגב, יחסים שבין אדם לחברו אינם תלויים בזמן ובסביבה. הם נכונים תמיד. את השנא עליכם אל תעשו לחבריכם. לא רק ביניכם, לא רק בתוך עמכם. אדם לאדם חייב להיות אדם. זהו המסר החשוב ביותר שהלל יכול היה להעביר לנו. את כל השאר עלינו לצאת וללמוד.

במאמרו על הלל הזקן ומפעלו מנתח ד"ר אהרון קמינקא תפיסות רבות שנהוגות לגבי הלל הזקן. לטענת קמינקא, הלל הזקן הגיע לירושלים מאלכסנדריה ומעמדו היה רם עוד טרם הגיעו לארץ ישראל. "בבלי", לטענת קמינקא, הוא ביטוי שגור בעולם היהודי גם ליהודי אלכסנדריה. בנוסף, גם הטענה כאילו הלל שייך היה לבית דוד אינה מעוגנת לדבריו במציאות, אלא נועדה להאדיר את שמו של הלל. נשיאות הסנהדרין לא הייתה קיימת באותה תקופה (אגב, לא ברור אם באמת הייתה קיימת באיזושהי תקופה) על פי מחקרו של קמינקא והכינוי "הלל הנשיא" הודבק לו כמה דורות אחרי מותו. קמינקא טוען שגם אמירתו של הרב דימי על הלל ואחיו העשיר מתייחסת ל"הלל" אחר, כמה מאות שנה מאוחר יותר, ולא להלל הזקן. מעבר לנתונים הביוגרפיים, טוען קמינקא שדמותו האגדתית של הלל היא החשובה לענייננו והוא משווה את הלל לחכם סטואי. הוא מסביר זאת בעיקר עקב אותו סיפור אגדי על הניסיונות להקניט את הלל. תוך כדי ניסיון ההקנטה שלא צולח עולה דמותו של הלל גם כידען גדול במדעי הטבע ולא רק בפרשנותו למקרא. השילוב של ידענותו עם שלוות הנפש אותה הוא מפגין מקרב אותו, לטענת קמינקא, לדרגתו של סוקרטס ושל אותם חכמים סטואיים.

מאמרו של קמינקא משכנע. יותר מידי פרטים סמליים ומגמתיים יש בסיפורו של הלל הזקן ומרביתם אינם אמינים היסטורית. ככל הנראה, לא הלל הזקן, לא יוחנן

בעלון הפעם:

- שער שעיצבה – מיכל ישפה.
- יעדי הקהילה ומידע על בעלי התפקידים בקהילה
- **אייל** כותב על – משנתו של הלל הזקן
- **ינתן** - יוצא דופן
- **נילי הרשף** מגישה בשיר בוקר חורפי
- לראשונה – פרטוקול משיבת הצוות המוביל
- שיר החדש – **אייל אילף**
- פגישה אישית עם **אפיצד בן יצחק**
- סיפור מאת **אפיצד בן יצחק**
- **טוב שמן טוב משם טוב** **אייל אילון**
- הטיול לירושלים **אייל אילון**
- **זה היה בקהילה בחודש חשון**

פתיח ינתן

יוצא דופן – outsider

כולם מדברים על כדורגל ובעיקר על אליפות העולם ומברכים אחד את השני ב- חג מונדיאל שמח. עשרות כתבים נרגשים מדברים על זה ברדיו, העיתונים כותבים על המשחקים ומראים תמונות, הרשתות עוסקות במשחקים ובשחקנים, בטלוויזיה תיאורים מרגשים מדוחא בקטאר ולוח השידורים נותן לנושא המון זמן מסך, אפילו בערוץ 11 הרציני, על המסך יש בדרך כלל מגרש ירוק ו-22 שחקנים שרודפים אחרי כדור אחד. "ל...והרי החדשות ועיקרן תחילה – כדורגל". שיחות הסלון כדורגל... כל זה הולך להימשך 29 ימים!

ואני ... לא מבין מה קורה, מה קרה, על מה השמחה? איזה חג? ובכלל מה הכיף בלצפות במשחק כדורגל. ולמה חשוב איזו קבוצה תזכה באליפות העולם בכדורגל?

אומרים לי שמשחק הכדורגל הוא הספורט הפופולארי ביותר בעולם. מיליונים של אנשים משחקים כדורגל. מיליארדים צופים בו ואני חושב שלא יכול להיות שכל כך הרבה אנשים טועים, כנראה אני הוא זה שלא בסדר.

בדיקה מראה שביפן ובסין, כבר לפני 2,600 שנה שיחקו אנשים במשחקי כדור. גם היוונים והרומאים שיחקו בכדור. אפילו האינדיאנים והאסקימוסים שיחקו בכדור. אז מי אני שאגיד שזה לא חשוב.

חג המונדיאל בשבילי הוא כמעט כמו חג האלווין Halloween (ליל כל הקדושים) שנחגג השנה בכל ישוב ואפילו בגני ילדים – חסר משמעות.

יכול להיות שמהו בי דפוק או שזו עוד הוכחה, כמה בני האדם דומים האחד לשני וגם כמה אנחנו שונים זה מזה.

רעיון עלון קהילת רעים

מפיק ועורך: יונתן אלטר

עיצוב שערים והזמנות לאירועים: מיכל ישפה

הגהה: אייל ישפה

בוקר חורפי נילי לקשהסקי הרשף

בבקר חורפי, בין הר לשפלה,

לבי נחמץ ואני מצרה,

כי אין בידי כל כשרון

להחזיק במכחול או בעפרון.

אין בידי לצייר את היופי השמימי

הנגלה לעיני ביום קר וסגרירי.

שורות רכסים וגבעות עגולות,

קרובות ורחוקות, נוגעות לא נוגעות,

עטופות בגלימות ערפיליות,

רכות, צמריריות וענוגות.

צבועות בגוונים של כחול ואפור,

ובשוליהן זורח ונוגה האור.

במכחול של רב אמן אלוהי הן רשומות

הולכות, משתנות, מזמינות, מתרחקות...

ואני למצער רק רושמת מילים

בשחור של דיו על דפים לבנים...

סיכום מפגש צוות מוביל מתאריך 7/11/2022

נכחו: גילה אלון, ערטל רילסקי, נירה בן ישראל, יונתן אלטר, רון בן יעקב, אייל ישפה
סר: רותם ויצמן

על סדר היום:

1. **יונתן אלטר** הצטרף לצוות המוביל – ברוך הבא יונתן!
2. **מפגשי הצוות המוביל** ייערכו מדי יום שני הראשון בכל חודש בין השעות 20:00 ל-22:00.
3. **במפגש הבא** (5/12) נשוחח על הלקחים שעלו בעקבות 'חג הקהילה', לאחר מעבר חברי הצוות על המשובים שהתקבלו.

4. ערכים וחזון:

- א. המשך עיסוק בערכי הקהילה ובחזון יתקיים במסגרת שני מפגשים שנקיים ייעודית בקהילה.
- ב. מפגש ראשון ביום שלישי ה-24/1, והמפגש השני ב-7/2. כל הקהילה תוזמן למפגשים החשובים הללו. אם יהיה צורך, נקיים מפגשים נוספים.
- ג. למפגש הראשון נתאם הרצאה שתפתח את הערב על תנועת יהדות חילונית בישראל.
- ד. אייל ישוחח עם יועצים ארגוניים על מתודות לקיום הערבים הללו.

5. חיזוק תחושת הקהילתיות

- א. בתקופה האחרונה חל גידול משמעותי במשתתפים בפעילויות הקהילה ויחד עם גידול זה יש צורך לחזק את תחושת הקהילתיות.
- ב. נדרש להתניע סבב חדש של מפגשי 'נעים להכיר'
- ג. נדרש לאפשר ליותר חברות וחברים לקחת חלק פעיל יותר בקהילה.
- ד. כדאי להגדיל את השקיפות ולהציג את מוסדות הקהילה. אחת האפשרויות היא לייצר פינה כזו ברעיתון.

7. סדרות של הרצאות:

יום מתקיימת סדרת הרצאות (6) בנושא **תור הזהב של יהודי ספרד** על ידי ד"ר עודד ציון. כשזו תסתיים, יש הצעה לסדרת הרצאות נוספת (6) בנושא **ביאליק** בהדרכת ליאור טל-שדה. הוחלט יוצאים לדרך. התכנית תצא לפועל אם יהיו לפחות 20 נרשמים.

8. **מבנה לקהילה** – נכון לעכשיו העירייה הקצתה את המבנה שחשבנו לבקש למישהו אחר. כרגע אין מבנה אחר. אנחנו ננסה לבחון איך ניתן לשפר את המתקן שאנחנו אורחים בו.

9. **ציוד** – הקהילה תרכוש מסך גדול ומקרן שישמשו אותנו בפעילויות הקהילה (עד היום אנו משתמשים בציוד פרטי).

10. **ערב חנוכה** – אייל ורון יובילו. נפנה לקהילה ונזמין מתנדבים נוספים.

נושאים לדין במפגש הקרוב:

1. לקחים מקיום חג הקהילה
2. חשיבה על האופן בו נכון לקיים את מפגשי הערכים והחזון.

מטלות:

1. שיח עם יועצים ארגוניים לבניית מתודה לקראת העיסוק בערכים ובחזון הקהילה – באחריות אייל עד המפגש הבא.
2. פרסום לוח תורנויות ניקיון חדש למקלט – אייל עד סוף שבוע הבא (19/11)
3. זימון מפגש להכנת ערב חנוכה וקריאה לחברות וחברים להשתתף בצוות – אייל עד סוף השבוע הבא (19/11).
4. זימון חברות וחברים נוספים לתפקידים פנויים בקהילה באחריות ערטל עד סוף השבוע הבא (19/11).
5. אייל יבקש פגישה עם יו"ר נאות רעות לתאום הפעילות במקלט ושיתופי פעולה אפשריים (עד ה-26/11).

הסוף בעמוד הבא

סיכום מפגש צוות מוביל – המשך

נספח א' – תפקידים בקהילה:

1. מיפוי תפקידים קיימים בקהילה:

- רב הקהילה – אייל ישפה
- צוות מוביל – אייל ישפה, גילה אלון, ערטל רילסקי, רון בן יעקב, נירה בן ישראל יונתן אלתר
- גזברית – ערטל רילסקי
- ביקורת – רון בן יעקב
- מוביל שיח רעים – אייל ישפה
- מובילת קבלות שבת – נירה בן ישראל
- מובילת טיולים – גילה אלון
- מובילת ערבי הרצאות – חיה ישפה
- מוביל ועורך "רעיתון" - יונתן
- מובילת "קוראים ברעים" – נירה בן ישראל
- אחראית עיצוב – מיכל
- מובילת אתר אינטרנט – ערטל רילסקי
- מובילת פילטיס – נורית בן עמי
- מובילת חוגי יצירה – מיכל ישפה, ערטל ר.
- מובילת מפגש עם אומן/ית – ציפי קרייזלמן
- צוות נעים להכיר – ליאורה ל' וחיה ישפה
- אחראית לוגיסטיקה בטיולים – אתי קול
- צוות בנק הזמן – נורית בן עמי וירדנה פיינמסר

2. מיפוי תפקידים נוספים שנכון לקיים בקהילה:

- מובילי רווחה – התייחסות לחולים / בודדים.
- אחראית לוגיסטיקה –
- אחראית תורנויות –
- צוות קישוט -
- צוות מוביל היכרות לחברים חדשים בקהילה

שיר החודש

פ.נ. / מלים ולחן: איל אלף.

זרי שתיקה

הונחו

על דש

קטיפת השיש

הרוטט

ואותיות כשני

עורבים בשמי

מדבר

מכות על

חטא ...

איל אלף: לפעמים, אין לנו אלא, להזיל דמעה ולתהות
בחרטה ותסכול על דברים, שיכולים היו אולי, להסתיים
אחרת...

השיר, המבטא הכאה על חטא,

נכתב בראשית שנות השמונים של המאה שעברה,
בעקבות ארוע הקשור למלחמת לבנון הראשונה.

לימים הולחן, ועתיד להכלל באלבום:

"במרחק הזמן", שיצא בזמן הקרוב..."

לבנין
משויש

צילום:
יוסי
וונש

פגישה אישית

עם

אביצ'ק בן יצחק

אבא עלה לארץ בשחייה

אני

נולדתי וגדלתי בכפר ברנדייס שמוסד ב – 1927 ליד העיר חדרה. לאחר קום המדינה הכפר צורף לעיר כשכונה. את השם אביעד נתן לי סבא שלי שהיה אב שכול אולי להנצחת בנו שנהרג. מבדיקה אני יודע שכאשר נולדתי, השם הזה לא היה קיים בארץ. היה כנראה אחד עם השם הזה. דתיים לא נותנים את השם הזה לילדיהם מכיוון שזה שם של אחד מבניו של הנביא ישעיהו שעתיד לסמל את הגאולה (ישעיהו ט' 5-6).

למרות שהכפר צורף לעיר הוא נשאר הרבה שנים כפר. להורי היה משק שהיו בו תרנגולי הודו, תרנגולות להטלה, תות שדה ועוד. מגיל צעיר היו לי במשק תפקידים לפתוח יריעות ניילון שמתחתן גדל התות, לסגור היריעות, להביא את התותים לאריזה ועוד. עבדתי הרבה והייתי צריך לתמרן בין הלימודים, הכדורסל והעבודה, זה היה קשה אבל היום אני מבין שלאחריות שקיבלתי מגיל צעיר יש משמעות חשובה בעיצוב שלי.

לצבא הלכתי לנח"ל עם חברים שלי שהיו בצופים.. לאחר כשנה וחצי עזבתי את הקבוצה ויצאתי לפיקוד. לאחר קורס הקצינים הייתי בבית ספר למ"כים עד תפקיד סגן מפקד פלוגה (ס. מ"פ). במסגרת השירות הזה הייתי הרבה בלבנון ובקווי גבול אחרים.

באחד האימונים, התפוצץ לידינו טיל, חבר שלי נהרג וגם אני... הייתי מת והחזירו אותי לחיים. אחרי ארבע שנים של שיקום עברתי לתפקיד מנהלתי אצל קצין חיל רגלים וצנחנים ראשי (קצח"ר). בהמשך עברתי בצבא הסבה למחשבים ועסקתי בזה עד לתפקיד האחרון שלי בצבא, מפקד בית הספר למחשבים ממר"ם. תוך כדי השרות גם עשיתי תואר ראשון בכלכלה ומדעי המדינה ותואר שני במנהל עסקים ולאחר עשרים וארבע שנות שירות השתחררתי.

את תמי ראיתי לראשונה באחד הסמינרים של הנח"ל לקראת הגיוס. בפעם הראשונה שראיתי אותה, החלטתי שאיתה אני מתחיל. בהמשך נולדו לנו מירב (34), אפרת (30) ואמיר (26).

המשך בעמוד הבא

אבא שלי נולד בבולגריה. מגיל צעיר אבא היה ציוני והשתתף בפעילות "השומר הצעיר". בשלב מסוים, הקבוצה החליטה להקים קיבוץ בישראל וב – 17 ביולי 1939 בנמל וארנה בבולגריה הם עלו על הספינה "טייגר היל" כקבוצה מגובשת. שקיבלה את הכינוי "הקבוצה הבולגרית".

טייגר היל אוניית קיטור, שנבנתה בסקוטלנד בשנת 1887. נחכרה על ידי המוסד לעלייה ב' להעלאת פליטים יהודים לארץ ישראל.

מסעה המפרך, המרתק ורב התהפכות של ה"טייגר היל" לארץ מתואר בקישור הבא בויקיפדיה.

https://he.wikipedia.org/wiki/%D7%98%D7%99%D7%99%D7%92%D7%A8_%D7%94%D7%99%D7%9C

בסופו של המסע, כיוון שמפקדי האוניה הישראלים, היו מקבלים עונש כבד אם היו נתפסים, הם ירדו מהאניה כ-10 ק"מ מחופי תל אביב. האחריות על השטת האניה הועברה אל חברי "הקבוצה הבולגרית". ב-1 בספטמבר, (היום בו פרצה מלחמת העולם השנייה)

הם העלו את ה"טייגר היל" על שרטון בחוף תל אביב מול שכונת מחלול א' ואבא הגיע לארץ בשחייה.

פרשת האונייה אזכרה ביצירה העברית בסוגה ספרותית ואוטוביוגרפית. הספר המפלט האחרון, של רות קליגר-עליאב, מתעד את פרשת רכישת האונייה, עלילותיה בים התיכון וההכרעה שנקבלה להעלותה על החוף, מנקודת מבטה של אשת המוסד לעלייה ב' שלקחה חלק מרכזי במבצע. "טייגר היל" נמצאת ברומן ההיסטורי "הים שמעלינו" של אמנון רובינשטיין. תיאור מסעה של "טייגר היל" ועגינתה בחוף תל אביב שימש רקע היסטורי לספר נילנד של אשכול נבו.

• אחרי מחקר מעמיק תרמתי גם אני לשדרוג הערך על האוניה טייגר היל בויקיפדיה.

אביעד בן יצחק – סיום

לאחר השחרור עבדתי בבנק לאומי בתחום המחשוב. ולאחר 12 שנה יצאתי לפנסיה והתחלתי לעסוק ביעוץ בנושא מיחשוב. ומהצד עסקתי גם בגיניאלוגיה.

גיניאלוגיה

גיניאלוגיה,, בעברית חקר יוחסין, היא מדע עזר בהיסטוריה לחקר ההקשר הגנטי של קבוצת אורגניזמים. במובן הצר, המונח מתייחס לחקר היוחסין והשתלשלות הדורות.

מתישהו הבן שלי ביקש להוציא דרכון גרמני (בהתייחס לסבא של תמי). זה הביא אותי לחפש את תולדות המשפחה. ב"פוקס של מתחילים" תוך שבת ורבע מצאתי שבעה דורות בגרמניה. נדלקתי על הנושא, והתחלתי לבדוק ולחפש לגבי המשפחה שלי. למדתי את הנושא, התעמקתי בו, ונסחפתי. בהתחלה עסקתי בו כעיסוק צדדי עבור חברים שלי וחברים של החברים שביקשו שאעזור להם למצוא את השורשים שלהם.

בשלב מסויים נמאס לי מהמחשבים והחלטתי שאני מתעסק רק בזה, קניתי ציוד, ספרים יקרי ערך, עם שמות משפחה ואילנות יוחסין, קניתי מחשבים אני משלם כל הזמן על רישיונות למקורות ולרשימות אוכלוסייה בעולם. הקמתי מעבדה לבניית עצי יוחסין. הקמתי את "ידעת" (שילוב של ידע ודעת) יצרתי דף פייסבוק. הקמתי אתר אינטרנט בעברית ובאנגלית :

<https://www.yedaat.co.il/>

ועכשיו, זה מה שאני עושה ביום ובלילה. באתר האינטרנט שלי אפשר למצוא פרטים על בניית עצי יוחסין שהם תיעוד המורשת המשפחתית בצורה קריאה וזמינה לכל בני המשפחה מה שנותן תמונה ברורה של מארג הקשרים המשפחתיים. במסגרת זו אני עוסק גם באיתור תמונות ומסמכים משפחתיים

היסטוריים ובחיבור אישי להיסטוריה המשפחתית כולל אבות ואימהות המשפחה.

באתר אפשר למצוא מאמרים וסיפורי לקוחות מרתקים אותם אפשר לקרוא ולקבל הצצה לעולם המרתק של הגנאלוגיה וליפורי לקוח מרתקים ומפתיעים.

עוד אפשר למצוא באתר פרטים על הרצאות העשרה חווייתיות שאני מעביר

סיפורים

לאחרונה עסקתי בשתי נשים פולניות קתוליות שבסביבות גיל 80 דרך רמז של בן משפחה, הערה של שכן, התעוררה מחשבה שהן יהודיות. הן עשו בדיקת DNA והסתבר ב 99% שהן יהודיות לאחר מחקר הסתבר שבזמן השואה, אחת מהן הושארה בפתח בית עם פתק "תשמרו עליה" והשנייה נמצאה על יד הפסים בתחנת רכבת לאושוויץ. כנראה נזרקה מחלון הרכבת עטופה כחבילה. אחת מהן מהעיר לבוב עשתה בדיקת ה DNA שגילתה שיש לה קרובי משפחה בניו-יורק ובחיפה. היא פנתה לארץ לארגון יוצאי לבוב עם שם המשפחה שגילו לה – ליפול והם מצאו לה את אירית בן ארי מחיפה. אירית ביקשה ממני לבדוק את הקרבה ביניהן. שלחתי אותה לבדיקת DNA מצאתי שהסבים שלהן היו אחים אבל לא הצלחתי למצוא מי ההורים שכנראה נספו בשואה.

DNA

כל אדם שיעשה בדירת DNA ימצא אלפי קרובי משפחה. תמי ואני עשינו בדיקת DNA ולמדנו המון על המשפחות שלנו. יחד עם זה, כל יום יש הפתעות. בתקופת הקורונה מתקשרת אלי גברת מארצות הברית ומספרת לי שאמא שלה עשתה בדיקת DNA - לפי הבדיקה היא בת דודה שלי. יש לי עץ משפחה מפורט ומדוקדק. חיפשתי אותה והיא לא שם. חקרתי, בדקתי, דיברתי איתה ועם אמא שלה והסתבר שהיא צודקת. כנראה מישהו במשפחה שלי עשה משהו "מהצד" אחרת לא היינו בני דודים. אני גם יודע מי זה. הנושא מרתק. בתחילת כל יום עבודה אני יודע איך זה מתחיל ואין לי מושג איך הוא ייגמר. ספרדים מגלים שהם אשכנזים ולהפך. יהודים מגלים שורשים נוצריים ולהפך. חרדים מגלים שורשים חילוניים ולהפך. אנשים זרים נפגשים במקרה ומגלים קרבת משפחה. אני שומע סיפורים מרתקים, ויכול לדבר שעות על גילויים של DNA.

אני ממליץ לכל מי שרוצה להכיר את משפחתו לעשות בדיקת DNA ממנה הוא ידע על אבותיו ואבות אבותיו על קרובי משפחה בארץ ובעולם.

איך עושים בדיקה כזו? – אני לשירותכם.

התרשם ורשם: יונתן אלטר

אמריקה

סיפור (גינאלוגי) מאת: **אפיצ'ן קן יצחק**

1924 וורשה, פולין

גדנסק (דנציג) בסוף המאה ה-19

כמרקחה, מצעד של דודות ובנות דודות ניסה לשנות את דעתה, כל אחת בדרכה, אבל היא בשלה, מסרבת בכל תוקף. השידוך בוטל, הבושה הייתה קשה מנשוא, עולמו של אביה, חרב עליו והיא נזרקה מביתה כשרק בגדיה לעורה. איש מקרובי משפחתה לא העז לדבר איתה, כשעברה לידם הם הפנו את ראשם כאילו שאינם מכירים אותה. הנידוי היה מוחלט. בגיל עשרים בערך מצאה את עצמה לבד, מנותקת מכל מה שידעה והכירה, מנותקת ממשפחתה ומהקהילה. הנה, היא חייכה לעצמה, עברו שנתיים, שנתיים של מאבקים ועבודה קשה, שנתיים אין סופיות במתפרה הטחובה במרתף העלוב ועכשיו, אחרי שאספה פרוטה לפרוטה, עכשיו היא בדרך לאמריקה.

התור הלך והתארך, אנשים התאספו מסביב, שקועה במחשבותיה וחלומותיה, כמעט שלא שמה לב למתרחש סביבה.

היא הציצה בשעונה, מחכה בקוצר רוח שהמשרד יפתח. בימים האחרונים מכרה וחילקה את כל רכושה, את כל מה שאספה בשנתיים האחרונות, כל מה שנותר לה היה צרור עכשיו במזוודה אחת, מזוודה שאיתה תתחיל את חייה ביבשת החדשה.

הפקידים לא מיהרו לפתוח את המשרד, נהנים מעוד כמה דקות של שקט לפני שיתחיל יום עבודתם. מרים הרימה את ראשה והביטה סביב אל האנשים העומדים בתור. ממש לידה עמדה משפחה של יהודים, הם דברו אידיש והיא חייכה אליהם, מתקשה להסתיר את האושר הנסוך על פניה. האיש המבוגר, כנראה אבי המשפחה חיך אליה, לידו עמד גבר צעיר, בגילה, היא חייכה גם אליו והוא הסמיק, משפיל את עיניו. "איציק וינטר, בני" פנה אליו המבוגר "אתה יכול להגיד שלום לגברת הנחמדה" "אני לא גברת, מרים זה מספיק, מרים גוט" היא ענתה באידיש. "אני דוד וינטר וזה בני איציק ואלו האחיות של איציק, הוא הציג בפניה שתי בנות צעירות וזו אשתי מלכה וינטר, הנה את מכירה את כל המשפחה, חוץ מדבורה, הבת הגדולה..." אמר ונאנח. מרים הספיקה להחליף איתם כמה מילים עד שהמשרד נפתח.

דוד וינטר חיכה ליום הזה חודשים רבים. היום הזה הגיע סוף סוף. הכל מסודר. הוא לוקח את כל המשפחה לפלשתינה. רק דבורה הייתה חסרה, דבורה שתמיד חייבת ללכת בדרכה, דבורה שמרגע שהחליטה משהו, שום דבר לא יזיז אותה.

מרים גוט התרגשה כילדה קטנה, למרות שכבר לא הייתה ילדה וגם לא קטנה.

היא עמדה ראשונה בתור מול המשרד, המשרד שינפק לה בעוד רגע קט את האשרה המיוחלת, האשרה שתיקח אותה לאמריקה.

בלילות האחרונים נדדה שנתה, המחשבות על אמריקה שגעו אותה. אבל כל זה כבר לא חשוב, נותר רק לאסוף את האשרה, לעשות את הצעד האחרון ומאמץ של שנתיים יגיע לסיומו. מכאן תמהר לרכבת ומשם לאוניה והנה אמריקה, תתכונני, עוד מעט אני מגיעה. היא הושיטה את ידה אל הכיס הפנימי, המוסתר היטב של המעיל ומששה את הכרטיס להפלגה בפעם המי יודע כמה.

שנתיים היא חשבה לעצמה, ואיזה שנתיים, כמה דברים קרו במהלך השנתיים האלה.

זה התחיל מהשידוך. שידכו לה את אברהמ'ל, אביה ואבי החתן סיכמו את כל הפרטים, כאילו שהיא איזו פרה שעושים לגביה עסקה. היא ידעה מי זה אברהמ'ל אבל לא פגשה אותו מעולם. הוא נחשב לאחד האברכים הנחשבים בעיר וכל הפרטים כבר סוכמו, אבל היא חשבה אחרת וסירבה להינשא לו. דבר שלא נשמע כמוהו בקהילה החרדית, הקשוחה שבה חיה. היא לא רצתה את אברהמ'ל ולא רצתה לחיות בוורשה השנואה עליה, היא חלמה על אמריקה. מול עיניה עמדו תמונות שראתה פעם בעיתון כלשהו, תמונות של בתים גדולים, רבי קומות. לשם רצתה להגיע, זה היה החלום שלה. אביה רתח מזעם על הסירוב לשידוך, המשפחה כולה הייתה

אמריקה – סיום

הרעיון לנסוע לפלשתינה עלה בליבו כשקרא את הספרון של הרצל על מדינת היהודים, באותו יום גמלה בליבו ההחלטה. שכניו קראו לו משוגע. המשוגע שנוסע לפלשתינה כשכולם נוסעים לאמריקה אבל הוא נדבק בחיידק הזה והיה נחוש בדעתו.

"אחר כך אתה מתפלא על העקשנות של דבורה" תחזור ותטיח בו מלכה אשתו "כולם נוסעים לאמריקה ואתה נוסע ליפו, מעניין מאיפה דבורה ירשה את העקשנות הלא מתפשרת הזאת"

כבר כמה שבועות ניטש הוויכוח במשפחת וינטר, דוד ומלכה מתעקשים שכל המשפחה תיסע ביחד ואילו דבורה בשלה. דוד השיג אשרות כניסה לפלשתינה עבור כולם, שלטונות המנדט הבריטי הנפיקו עבורם סרטיפיקטים, אבל דבורה מסרבת להצטרף, היא מתעקשת לנסוע לפלשתינה עם חבריה לתנועה ולא "עם אבה'לה ואמה'לה".

"רק עד יפו" התחנן, אחר כך בפלשתינה תצטרפי לחברים מהתנועה, הוא עשה את הניסיון האחרון אבל היא בשלה. "נפגש בפלשתינה, אני נוסעת עם הקבוצה מחר ואחכה לכם שם". פסקה ולא נתנה לו שום סיכוי. דוד וינטר עמד מול הפקיד ואסף את אשרות הנסיעה של משפחתו.

מרים גוט נגשה אל הפקיד ובקשה לקבל את האשרה שלה.

הפקיד הרים את ראשו "הגברת לא קוראת עיתונים? זה פורסם כבר אתמול" הוא אמר "אין אשרות לאמריקה"

מרים חשבה שהיא מתעלפת, כמעט כל חסכוניותיה הושקעו בכרטיס להפלגה ..... כל החלומות שלה על אמריקה....., זה לא יכול להיות.....

"מה זאת אומרת אין אשרות לאמריקה? יש לי כרטיס להפלגה" אמרה והציגה את הכרטיס בפני הפקיד.

"אמריקה, סגרה את השער לפני כמה ימים, הם לא מקבלים יותר מהגרים. אין ויזה לאמריקה"

"אבל זה לא יכול להיות....." בעיניה עמדו דמעות "יש לי כרטיס להפלגה"

"גברת יקרה, אין ויזות לאמריקה. המצב שלך עוד טוב, יש אלפי אנשים שנמצאים עכשיו בים על אוניות, הם לא יודעים שיגיעו לשער נעול. מה יעשו כשיגיעו? מי יודע. מצטער, גברת" אמר ופנה אל הבא בתור.

מפיה של מרים נפלטה זעקת שבר, ואליה התלווה בכי תמרורים. בקושי רב, הצליחה לפלס דרך לספסל הקרוב ולהתיישב, מפחדת שתתעלף ותאבד את הכרתה. כל כך שקועה הייתה בבכי, עד שלא שמה לב לכך שכל הנוכחים, מסתכלים רק בה.

דוד וינטר, הבחין במתרחש, הוא שמע חלקים מהשיחה והבין מיד מה קרה. הוא היה הראשון לגשת אליה. הוא התיישב לידה והגיש לה מטפחת מבהיקה, מגוהצת. משפחתו התאספה סביבם. הבנות ניסו לעודד את רוחה. יצחק עמד מהצד.

***

הכלה פסעה אל חופתה בסמטה החולית, המובילה אל בית העם, כיוון שלא היו לה קרובי משפחה בסביבה, היו אלו האחיות של החתן שליוו אותה, פוסעות לצידה, אוחזות בשולי השמלה כדי שלא תיגרר על פני החול. היא פסעה לתוך האולם, הדיבורים פסקו והקהל מחא כפיים. לפני החופה נעצרה והמתינה. החתן פסע לעברה וכיסה את פניה בהינומה, פניו סמוקות מהתרגשות. הוא הוביל אותה אל החופה בחיל ורעדה.

הרב התחיל בטקס הקידושין.

מרים לחשה לדבורה וינטר העומדת לימינה "נו מה את אומרת? במקום אמריקה, מצאתי את חדרה, ומי יאמין אפילו חתן מצאתי, איציק וינטר, הכל בזכותך אחות, הכל בזכות זה שפינית את הסרטיפיקט, את עם התנועה שלך..."

דבורה לחצה את ידה בחום. היא סיננה בקול כדי שאביה ישמע "הכל בזכות העקשנות הזאת של דבורה, עקשנית שלא ברא השטן...זאת עם התנועה שלה...."

הרב הרים את עיניו והפנה אליהן מבט, מרים ודבורה כבשו בכח את צחוקן, דוד ואיציק וינטר חייכו חיוך קטן.

הסיפור מאת **אביצ'ק בן יצחק**

טוב שמן טוב משם טוב

הפולקלור של ניסים ונפלאות שהתפתח סביב עץ הזית

זילה אילון

החבל הים תיכוני ההררי ברום של 600 מ'. ענפי עץ הבר, בעיקר הצעירים, קוצניים, פירותיהם קטנים ודלי שמן ומכילים פחות מ-10 אחוז מתכולתו האפשרית. מכיוון שהיה במשך אלפי שנים אחד הגידולים החקלאיים החשובים בארץ ישראל קשה להבדיל בחורש בין עץ בר ופליט תרבות.

לעיתים ניכר פליט התרבות בריבוי הנצרים שצומחים מבסיס הגזע.

עושר המקורות על ענף הזית והמצאים הארכיאובוטניים והארכאולוגיים מוכיחים כי הזית היה שייך בכל התרבויות המונותאיסטיות ל"עצים המבורכים" (לעומת "עצים מקוללים"). המבורכים היו מתווכים בין האל ובין מאמיניו וניחנו בכוחותיהם הפלאיים להעניק ברכה. לכבוד חנוכה אנסה להרחיב על הזית וסמליו בתרבות ישראל.

עץ החיים והמוות

כבר בראשית הבריאה מוזכר הזית כעץ שהזרים בלי הפוגות שמן ונתן חיים לעצים בגן העדן. "ועץ החיים במקום ההוא... ועץ אחר לידו, זית פרי טוב" (חנוך ב', ח' ג' – ו').

במקרא נזכר הזית לראשונה בסיפור המבול, היונה ששלח נח חזרה ובפיה עלה זית שסימן את סוף המבול "ותבא אליו היונה לעת ערב, והנה עלה-זית טרף בפייה; וידע נח, כי-קלו המים מעל הארץ" (בראשית ח' י"א).

כבראשית החיים גם במוות. הוא אחד העצים הנפוץ בבתי הקברות אחרי הברוש והדקל. עפ"י האמונה (יותר באמונה המוסלמית) שיחים ועצים ניטעים בבתי קברות כדי ליצור קשר בין המתים ובין אלוהים. כל עץ הנשתל ליד קבר מגן על הקבר והשוכן בו נגד עין הרע ומשבח את האל מלא הרחמים, למען המת כל הימים. לזית כעץ מקודש יש כוחות מופלאים כה גדולים עד כי היה נהוג להפקיד חפצים

המשך בעמוד הבא

חג החנוכה חרות עמוק בתודעה היהודית והלאומית נחוג שמונה ימים בזכות נס פך השמן הנחשב לאחד הניסים הגדולים שהתרחש בתקופת החשמונאים שמרדו ביוונים לשחרור ירושלים וטיהור בית המקדש. מיד עם הכניסה לבית המקדש חיפש יהודה המכבי שמן זית טהור לחדש את עבודת הקודש ולהדליק את המנורה בשמן טהור, שנשמר בפך החתום ע"י הכוהן הגדול. ר' טרפון אומר "אין מדליקין אלא בשמן זית" (משנה שבת ב', א'-ב'). שמן הזית נבחר לעבודת הקודש ונפוץ בעולם העתיק כשמן איכותי למרפא, למאכל ולקוסמטיקה.

הזית נזכר במקורות 38 פעמים כגידול מרכזי ומשמש כסמל בתרבות היהודית והישראלית וכן כצמח של ניסים ונפלאות שהיו חלק בלתי נפרד מהווייה יומיומית בעולמם של קדמונינו. 23 פעמים הוא נזכר כ"צהר" ו-135 פעמים כ"שמן". מכאן אנו למדים על חשיבותו הכלכלית הגבוהה כגידול יסודי יחד עם הגפן וסמליו הרבים המקנים לו קדושה וטהרה.

הסוג זית מונה כ-35 מינים הגדלים באפריקה הטרופית והדרומית, בדרום מזרח אסיה ובמזרח אוסטרליה. בעבר הגיאולוגי גדל זית אירופי כעץ בר בכל אגן הים התיכון. שרידים של זית בר נמצאו בשכבות גיאולוגיות בהר הנגב מגיל של כ-45,000 שנה לפני זמננו וגרגרי אבקה שנמצאו במשקעים קרקעיים בכנרת בני 30,000 שנה לפני זמננו. (מה שמעיד על אקלים שונה בתקופה גאולוגית הקודמת לתקופתנו – תקופת הפלייסטוקן).

במקומות קדושים בארץ כמו בחצר כנסיית כל העמים בגת שמנים בירושלים גדלים עצי זית עתיקים בני כ-1,500 שנה. קשה לקבוע את גילם בשיטות מדעיות מקובלות כי הגזעים של העצים העתיקים חלולים במרכזם, זאת בגלל מותם של תאי הצינורות האחראיים למעבר המים והמזון, שבעבר היו במרכז הגזע. העצים בכל זאת ממשיכים לחיות הודות למים, המלחים ותוצרי הפוטוסינתזה העוברים בצינורות שבהיקף הגזע.

מוצאו של הזית התרבותי הוא מעץ זית אירופי שגדל כעץ בר ירוק עד בארצות הים התיכון המזרחי ומשם נפוץ לארצות אירופה הדרומית, אפריקה הדרומית, אוסטרליה והודו. בארץ מצוי עץ הבר בעיקר בצפון

הפולקלור סביב עץ הזית - המשך

יקרים תחת העץ בידיעה שלא יאונה להם כל רע. כשם שהקדוש שליידו נטוע העץ שומר עליו כך רב כוחו של העץ לשמור על חפצים המונחים למשמרת תחתיו. מספר ר' יצחק חילו על מסעו בשנת 1333 בגליל "בליל שבת הדליקו בעלמא מס' רב של נרות ליד קברו של ר' אליעזר בן ערך, עד כי נאחזה שלהבת באחד העצים ההם. כל העולם [הנאספים] נמנעו מלכבות את הבערה. היהודים נמנעו כדי לא לחלל את קדושת השבת והישמעאלים נמנעו כדי להתחקה [לחקות] את היהודים. והעץ היה בוער כל הלילה ההוא, ולמחרתו, כאשר הלכו לבקר את הקבר הקדוש הזה, ראו לתימהונם כי העץ לא ניזוק, וזה היה נס גלוי". מסורת דומה מביא יששכר בן עמי בספרו צדיקי מרוקו ונפלאותיהם על עץ הדומה לזית במקום קבורתו של ר' עמרם בן דיוואן שלא נפגע מהאש הגדולה שהדליקו המבקרים תחתיו.

סמל לארץ פורייה ולחיי משפחה עשירים ומאושרים

הזית נמנה על שבעת המינים שנשתבחה בהם ארץ ישראל: "ארץ חטיטה ושעורה גפן תאנה ורימון, ארץ זית שמן ודבש" (דברים ח' ח')

שש עשרה פעמים במקרא, הוזכרה קבוצת 'דגן תירוש ויצהר' וברכת האלוהים לחקלאי בארץ מתבטאת ביבול גבוה של שלושת הגידולים. על חשיבותו של הזית תעיד עצתו של רבי יוחנן: "שיהיו נכסין משולשין, שליש בתבואה, שליש בזיתים, ושליש בגפנים" (בבא מציעא קז ע"א; ילקוט שמעוני פרשת כי-תבוא, רמז).

כאשר כבשו בני ישראל את הארץ היה הזית אחד הגידולים החשובים לצד הגפן "וְהָיָה כִּי יִבְיַע יְהוָה אֶלְהֶיךָ, אֶל-הָאָרֶץ אֲשֶׁר נִשְׁבַּע לְאַבְרָהָם לְיִצְחָק וְלִיעֲקֹב--לְתֵת לָךְ: עָרִים גְּדֹלֹת וְטִבְתָּ, אֲשֶׁר לֹא-בְנִיתָ. וּבָתִּים מְלֵאִים כָּל-טוֹב, אֲשֶׁר לֹא-מְלַאתָ, וּבְרֵת חֲצוּבִים אֲשֶׁר לֹא-חֲצַבְתָּ, כְּרִמִּים וְזֵיתִים אֲשֶׁר לֹא-נִטְעַתָּ; וְאִכְלַתְּ, וְשִׁבַעְתָּ" (דברים ו' י' - י"א).

"אשתך כגפן פריה בירכתי ביתך בניך כשתלי זיתים סביב לשלחנך" (תהילים קכ"ח, ג'). לאחר טקס החתונה בכניסה הראשונה של הכלה לביתה החדש היא מדביקה ליד המשקוף זר עשוי בצק עם ענפי זית, פרחי רימון, עלי ריחן, עלי מרוה ומטבעות. הגבר מדביק בצק עם אותם הצמחים ומטבעות ליד הזר של אשה, סימן לבית עשיר ומאושר. "אין הבית עומד אלא על שני דברים הללו הזית והתאנה" (ירושלמי, ביכורים ס"ג ד').

אורות ומנורות ושמן הפולחן

ביהדות כמו בדתות נעשה שימוש טקסי באש, בלפידים, בנרות ומנורות. הדלקת נר (או מקור אש אחר) היא יצירת תחום של קדושה בעולם של חולין. שמן הזית נחשב לשמן המכובד ביותר למאור. הוא שימש להדלקת המנורה בבית המקדש "ואתה תצווה את בני ישראל ויקחו אליך שמן זית זך, כתית למאור: להעלות נר תמיד" (שמות כ"ז כ').

סמל המדינה

ענפי זית מקשטים את סמל מדינת ישראל הנחשב גם בימינו לסמל השלום. הסמל צעיר יותר מדגל ישראל וגם מן התקווה. מועצת המדינה הזמנית החליטה לבחור בהצעה שהגישו המעצבים (האחים) גבריאל ומקסים שמיר. וכך, ביום י"א בשבט תש"ט, נבחר סמל המנורה המעוטרת בענפי זית של האחים שמיר לסמל הרשמי של מדינת ישראל. המקור לבחירה של מנורה וענפי הזית מופיע בספר זכריה: "וַיֵּשֶׁב, הַמֶּלֶאךָ הַדָּבָר בִּי; וַיַּעֲרֵנִי, כְּאִישׁ אֲשֶׁר-יַעֲוֹר מִשְׁנָתוֹ. בַּיָּאֵמֶר אֱלֹהִים, מָה אַתָּה רֹאֶה; וַיֹּאמֶר רְאִיתִי וְהִנֵּה מְנֹרֹת זָהָב כְּלָה וְגִלְגָּל עַל-רֹאשָׁהּ, וְשִׁבְעָה נְרֹתֶיהָ עָלֶיהָ--שִׁבְעָה וְשִׁבְעָה מוֹצְקוֹת, לְנֹרֹת אֲשֶׁר עַל-רֹאשָׁהּ. גּוֹשְׁנִים זֵיתִים, עָלֶיהָ: אֶחָד מִיַּמִּין הַגִּלְגָּל, וְאֶחָד עַל-שְׂמָאלָהּ. דָּאֵעֻן, וְאָמַר, אֶל-הַמֶּלֶאךָ הַדָּבָר בִּי, לֵאמֹר: מָה-אֱלֹהִים, אֲדַנִּי. הַיָּעֵן הַמֶּלֶאךָ הַדָּבָר בִּי, וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים, הֲלוֹא יָדַעְתָּ, מָה-הַמָּה אֱלֹהִים; וְאָמַר, לֹא אֲדַנִּי. וַיַּעֲוֹר וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים, לֵאמֹר, זֶה דְבַר-יְהוָה, אֶל-זָרְבָבֶל לֵאמֹר: לֹא בְחַיִל, וְלֹא בְכַח--כִּי אִם-בְּרוּחִי, אֲמַר יְהוָה צְבָאוֹת" (זכריה ד, א' - ו'). הפסוקים הם חלק מתיאור של מראות לילה שהיו לנביא זכריה בן ברכיה, והם כוללים את מראה הסוסים, מראה המנורה ומראה המגילה העפה. ענפי הזית שסביב המנורה הם המקור להדלקת המנורה בבית המקדש. בתיאור שבספר זכריה מסמלים שני עצי הזית את שני סוגי המנהיגים של עם ישראל, הכוהן הגדול ממשפחת אהרן הכוהן והמלך מבית דוד. את שניהם היו מושחים בשמן זית בטקס ההכתרה "וְאֵעֻן, וְאָמַר אֱלֹהִים: מָה-שְׁנֵי הַזֵּיתִים הָאֵלֶּה, עַל-יַמִּין הַמְּנֹרָה וְעַל-שְׂמָאלָהּ. יֵב וְאֵעֻן שְׁנֵי, וְאָמַר אֱלֹהִים: מָה-שְׁנֵי שְׁבָלֵי הַזֵּיתִים, אֲשֶׁר בְּיַד שְׁנֵי צִנְתָּרוֹת הַזֵּהָב, הַמְרִיקִים מֵעֲלֵיהֶם, הַזֵּהָב. יֵג וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים, הֲלוֹא יָדַעְתָּ מָה-אֱלֹהִים; וְאָמַר, לֹא אֲדַנִּי. יָד וַיֹּאמֶר, אֱלֹהִים שְׁנֵי בְנֵי-הַיָּצְהָר, הָעֹמְדִים, עַל-אֲדוֹן כָּל-הָאָרֶץ" (זכריה ד' י"א - י"ד).

המדינה לאחר אלפיים שנות גלות היא " אָרֶץ טוֹבָה: אָרֶץ, נַחְלֵי מַיִם עֵינַת וְתִהְיֶה, יְצִיאִים בְּבִקְעָה וּבְקָרְךָ חֹטֶה וְשִׁעְרָה וְגִפְנֵי וְתֵאנָה וְרִמּוֹן; אָרֶץ-זֵית שְׁמֹן, וְדָבָשׁ" (דברים ח', ז' - ח'). ביותר.

הטיול לירושלים

טיילה אילון

היהודי המנותק ולהצילו. הרובע נפל בידי הלגיון הירדני, אך הר ציון נותר בתחום ישראל – על מקומותיו הקדושים כמו קבר דוד, חדר הסעודה האחרונה וכנסיית הדורמיציון. עד 1967 היה הר ציון מובלעת נצורה – והקשר עמו נמשך 19 שנה עד איחוד ירושלים במלחמת ששת הימים. בקרנו בקבר דוד ובחדר הסעודה האחרונה שהיו עמוסי מטיילים. המשכנו בדרכנו לדורמיציון ולשער ציון. וכמו משה רבנו עמדנו ליד חומת העיר העתיקה בשער ציון ואליה לא נכנסנו. "אל תוסף דבר אלי עוד בדבר הזה עלה אל ראש הגבעה ושא עיניך ימה וצפונה ותימנה ומזרחה וראה בעיניך כי לא תעבור את הירדן הזה" (דברים פרק ג', כ"ו- כ"ז).

צילום
ישראלה שליסל

במקום זאת ירדנו לבית הקברות הנוצרי קתולי שבשיפולי הר ציון ובקרנו את קברו של אוסקר שינדלר. אני הסבה את תשומת ליבנו לאבנים הרבות המונחות עליו כמנהג היהודים דרך קבע, ולכיתוב בעברית "חסיד אומות עולם". והתפתח דיון האם הוענק לשינדלר התואר "חסיד אומות עולם" או שהתואר נלקח ממנו.

היה זה סיור מרתק בו למדנו על תקופה מרתקת בתולדות בירתנו וספגנו את ריחותיה בזכות ההדרכה מאירת העיניים של אני.

כמו כן העמקנו את ההיכרויות בין חברי קהילה שחשקו לטייל בירושלים והשתתפו בסיור.

רשמה: **טיילה אילון**

צילום: נעמי סיון

נושא הסיור היה היציאה מהחומות של ירושלים העתיקה ותחילת בנייתה של העיר החדשה.

הדריכה אנית אברון

עד 1860 גרו תושבי ירושלים בתוך העיר העתיקה שהיתה מוקפת חומה ובלילה היו נועלים את השערים.

ב- 1860 הסתיים הבניין שקבל את שמו "משכנות שאננים אותו בנה מונטיפיורי, יחד עם תחנת הרוח כדי לספק פרנסה למתיישבים בשכונה זו. שמענו מפי אנית שמונטיפיורי נאלץ לשלם ליהודים כדי שיעזבו את העיר העתיקה ויבואו להתיישב בשכונה החדשה. בשנים הראשונות חזרו מתיישבי השכונה ללון בלילה בתוך העיר העתיקה.

צילום נעמי סיון

ישבנו למרגלות טחנת הרוח שמענו את ההסברים המעניינים והמאלפים של אנית ושרנו "עם יהורם גאון" את שירו של חיים חפר "השר משה מונטיפיורי" מתוך הסרט "אני ירושלמי". משם ירדנו דרך ימין משה לגיא בן היום. צפינו על הגיא העמוק והבנו מדוע הוא היה הגבול המזרחי של ירושלים כבר בתקופה הכנענית. לאחר חציית הגיא התחלנו לטפס בתעלת הקשר הסודית שחיברה את הר ציון עם מערב ירושלים בין השנים 1948-1967.

שמענו הסברים על כיבוש הר ציון על ידי חטיבת הראל של הפלמ"ח, כחלק מהמאמץ לחבור לרובע

זה היה בחודש חשוון

4.11.2022 קבלת שבת

בפרשת השבוע הקבלנו את האומץ של אברהם אבינו בהליכתו לכנען לאומץ שהפגין ראש הממשלה יצחק רבין ז"ל בקרב על השלום ונרצח בדיוק לפני 27 שנים בידי מתנקש יהודי שהובל על ידי קנאות דתית ופחד משינוי. המסר שביקשנו להעביר במסגרת פרשת השבוע הוא שאולי באקלים הפוליטי הנוכחי חשוב שנושיט יד לפגוש את האחר. ליצור שיח עם אלו ששונים מאיתנו אבל מסכימים להכיר בריבוי ובלגיטימיות של התפיסות השונות של הזהות היהודית.

5.11.2022 טיול שבת לירושלים

הטיול ביזמת גילה אלון.

פרטים בעמוד נפרד בעלון זה

המשך בעמוד הבא

30.10.2022 מועדון קריאה

דיון בספר "הביתה" מאת אסף ענברי.

נירה בן ישראל:

ושוב התכנסנו, כ 12 קוראים, וקוראות, לדיון בספר.

עסקנו בז'אנר

ההיסטוריו - ספרותי, שיש המכנים אותו - fiction. התווכחנו שילוב של עובדות facts עם בדיון. על הלגיטימיות של הז'אנר, דיברנו על סגנון הכתיבה הנקי מתיאורים, סגנון כתיבה מחוסר רגשות - שמעצים את הרגשות אצל הקורא.

התווכחנו קצת על הקיבוץ, סיפרנו זכרונות, וכל אחד בחר בספר קטע שעורר אצלו איזשהו רגש.

תודה לקובי סמואל, שהכין את הדיון, ותודה לכל המשתתפים.

המפגש הבא

4/12/22

נעסוק

בספר

"פליאה"

מאת

צרויה

שלו.

11.11.2022 קבלת שבת

זה היה בחודש חשוון - המשך

8.11.2022 שיח רעים

יונתן אלטר בקבלת השבת עסקנו בשבת ובשלוש. פתחנו במשפט של כל משתתף על "משהו טוב שהיה לו השבוע", קראנו, שרנו וברכנו מ"מסכת קבלת השבת". פרשת השבוע וירא עוסקת גם בעקדת יצחק ואנחנו נגענו ביצחק שלא היה איל שיתפוס את מקומו והוא נרצח השבוע לפני 27 שנים - יצחק רבין. הזכרנו אותו במילים ובשירי שלום עם האקורדיון של איתן.

צילום יוסי וונש

אייל ישפה: שוחחנו על הסמנטיקה בין אדם חילוני, חלוני, ריבוני וחפשי. למדנו את מקור המושג חילוני (השורש ח.ל.ל) ולמדנו פרשנות חדשה וחיובית למושג חילוני: במקום להגדיר חילוני כמי שמחלן את הקודש, מציע לנו ד"ר אריאל לוינסון לתבוע בעלות על המושג חילוני ולהגדירו כמי שמקדש את החול. בהמשך קראנו קצת מיצירתו המאוד רעננה וחדשנית של משה מנדלסון במאה ה-18 - קהלת מוסר, בה הוא מהלל את הבריאה ואת הטבע ומבשר את חילון המרחב הציבורי

15.11.22 גדולי הרוח ביהדות ספרד

פגישה שנייה בה עסקנו בחייו, באישיותו וביצירתו של:

שלמה אבן גבירול

1021 – 1053

9.11.2022 מפגש לציון ליל הבדולח

קהילת ארץ הצבי הזמינה אותנו לערב לציון ליל הבדולח. חברות וחברי "רעים" נענו להזמנה.

זה היה בחודש חשוון - המשך

19.11.2022 מתפרפרים במודיעין

סיור בהדרכת **נעמי סיון** בגבעת הברפיליה. להכרת עולמם הקסום של הפרפרים.

צילום הפרפרים יוסי וונג

18.11.2022 קבלת שבת

21.11.2022 רעים יוצרים

נרות שיצרה בחוג היצירה ליאורה רוטשטיין

נירה בן ישראל: בסוף השבוע 16-18/11 התקיים בעיר סופש של צלילי סתיו. בהתאם לרוח המוזיקלית שנשבה בעיר (בהשתתפות כמה מחברי הקהילה: יוסי ורחל וונג, וגם איתן) גם קבלת השבת הקהילתית שלנו היתה מוזיקלית. הצענו לחברי הקהילה להכין קטע שירה או נגינה לקבלת השבת, וזכינו לנגינה במפוחית של גילה דגן ואחותה, ושירת סולו של אייל ושל נירה. כתמיד - איתן הנעים בליווי האקורדיון שלו.

וכך, בין הארועים המוזיקליים ששטפו את העיר - זכינו גם לטעימה מוזיקלית משלנו.

בשיח בקבלת השבת - שמענו מהנוכחים על שיר שהיה נהוג במשפחתם ואת הסיפור שמאחוריו.

אייל ישפה: ובפרשת השבוע, חיי שרה, דיברנו על העוז שהיה לרבקה לעזוב את ביתה ולהגר לכנען ומשם שוחחנו על האומץ לשנות ולהשתנות. על כך ששמירת מסורת היא פעולה טבעית שמתרחשת בכל עולם החי ואילו דווקא חידוש ובחינה של המסורת אל מול עולם הערכים שלנו זו גדולת האדם על שאר בעלי החיים בעולמנו. דיברנו על שינוי כמרכיב קריטי בכל תרבות שמבקשת לשרוד לאורך זמן

הרצאה רבת משתתפים צילום נעמי סיון

25.12.2022 קבלת שבת. א' כסליו תשפ"ג

קהילת רעים
במכבים רעות

קהילת רעים מזמינה לקבלת שבת
במלאת תשע שנים למותו של אריק
איינשטיין, נקדיש לו את קבלת השבת

יום שישי ה-25/11/22 בשעה 17:30
במקלט 3 בסוף רחוב תבור ברעות
הנכם מתבקשים לחנות בבי"ס ברנקו וייס

האירוע כולל ארוחת ערב
כל משפחה תביא :
סלט / פשטידה / מאפה

דמי השתתפות :
10 ש"ח

שבת שלום

25.12.2022 רעיתון כסליו – יצא לאור

קהילת רעים
במכבים רעות

רעיתון

עלון קהילת רעים
מודיעין - מכבים - רעות
וחסבינה

גיליון מס' 22

א' כסליו התשפ"ג
26 נובמבר 2022

זה היה בחודש חשוון - המשך

22.11.2022 שיח רעים

קהילת רעים
במכבים רעות

שיח רעים

"להלכה - פנים וזעפות, לאגדה - פנים שוחקות.
זו קסדנית, מחמרת, קשה כבדול - מדת הדין;
זו וחרינית, מקילה, רכה משמן - מדת הרחמים."

כך פותח ביאליק את מאמרו על הלכה ואגדה בתלמוד.
בואו נלמד יחד כמה מהאגדות הנפלאות שבתלמוד.

מוזמנות ומוזמנים

יום שלישי, ה-22/11 ב 20:00
במקלט ברחוב תבור 9

עלות השתתפות - 50 למפגש
300 ל10 מפגשים

אייל: התחלנו לקרוא מתוך מסכת תענית בתלמוד הבבלי. קראנו אגדה על נקדימון בן גוריון שמתחילה ביום אחד שבו כל עם ישראל עליה לירושלים ולא היו להם מים ...

24.11.2022 – הרצאה

קהילת רעים
במכבים רעות

קהילת רעים
מזמינה להרצאה
איראן -
עבר הווה עתיד

יום חמישי ה-24/11/22
בשעה 19:45
במקלט 3 בסוף רחוב תבור ברעות
הנכם מתבקשים לחנות בבי"ס ברנקו וייס

מרצה: יוסי סיון

דמי השתתפות:
10 ש"ח

תודה ליוסי שניתח ביד אומן את המצב באירן כיום, תוך התייחסות לעברה של אירן ועם מבט מפוכח לעתיד על רקע המהפכה המתרחשת שם כבר חודשיים ימים

